

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ**

**ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΩΤΕΡΑ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ**

Μάθημα: **ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ**

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: **Δευτέρα, 4 Ιουλίου 2005
7:30' π.μ. – 10:00' π.μ.**

Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από πέντε (5) σελίδες.

Η πρώτη σελίδα του τετραδίου απαντήσεων να χρησιμοποιηθεί για την άσκηση ορθογραφίας.

I. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

A. Διδαγμένα κείμενα για μετάφραση (30 μονάδες)

- (α) Λέγε δή, τί ἡγεῖ εἶναι τὸν σοφιστήν; Ἐγὼ μὲν, ἦ δ' ὅς, ὥσπερ τοῦνομα λέγει, τοῦτον εἶναι τὸν τῶν σοφῶν ἐπιστήμονα. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, τοῦτο μὲν ἔξεστι λέγειν καὶ περὶ ζωγράφων καὶ περὶ τεκτόνων, ὅτι οὗτοί εἰσιν οἱ τῶν σοφῶν ἐπιστήμονες· ἀλλ' εἴ τις ἔροιτο ἡμᾶς, Τῶν τί σοφῶν εἰσιν οἱ ζωγράφοι ἐπιστήμονες, εἵπομεν ἂν που αὐτῷ, ὅτι τῶν πρὸς τὴν ἀπεργασίαν τὴν τῶν εἰκόνων, καὶ τᾶλλα οὕτως· εἰ δέ τις ἐκεῖνο ἔροιτο, Ὁ δὲ σοφιστὴς τῶν τί σοφῶν ἐστίν; τί ἂν ἀποκρίνοίμεθα αὐτῷ; ποίας ἐργασίας ἐπιστάτης; τί ἂν εἵπομεν αὐτὸν εἶναι, ὃ Σώκρατες, ἢ ἐπιστάτην τοῦ ποιῆσαι δεινὸν λέγειν;

(Πλάτωνος, Πρωταγόρας, Δ')

- (β) καὶ γὰρ τοῖς τᾶλλα χεῖροσι δίκαιον τὴν ἐς τοὺς πολέμους ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίαν προτίθεσθαι· ἀγαθῷ γὰρ κακὸν ἀφανίσαντες κοινῶς μᾶλλον ὠφέλησαν ἢ ἐκ τῶν ἰδίων ἔβλαψαν. τῶνδε δὲ οὔτε πλούτου τις τὴν ἔτι ἀπόλαυσιν προτιμήσας ἐμαλακίσθη οὔτε πενίας ἐλπίδι, ὥς κἂν ἔτι διαφυγὼν αὐτὴν

πλουτήσειεν, ἀναβολὴν τοῦ δεινοῦ ἐποιήσατο. τὴν δὲ τῶν ἐναντίων τιμωρίαν ποθεινοτέραν αὐτῶν λαβόντες καὶ κινδύνων ἅμα τόνδε κάλλιστον νομίσαντες ἐβουλήθησαν μετ' αὐτοῦ τοὺς μὲν τιμωρεῖσθαι, τῶν δὲ ἐφίεσθαι.

(Θουκυδίδου, Περικλέους Ἐπιτάφιος, 42)

B. Αδίδακτο κείμενο για μετάφραση

(25 μονάδες)

Παῖδες ἐμοὶ καὶ πάντες οἱ παρόντες φίλοι, ἐμοὶ μὲν τοῦ βίου τὸ τέλος ἤδη πάρεστιν · ἐκ πολλῶν τοῦτο σαφῶς γινώσκω · ὑμᾶς δὲ χρή, ὅταν τελευτήσω, ὡς περὶ εὐδαίμονος ἐμοῦ καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν πάντα. ἐγὼ γὰρ παῖς τε ὢν τὰ ἐν παισὶ νομιζόμενα καλὰ δοκῶ κεκαρπῶσθαι, ἐπεὶ τε ἤβησα, τὰ ἐν νεανίσκοις, τέλειός τε ἀνὴρ γενόμενος τὰ ἐν ἀνδράσι · σὺν τῷ χρόνῳ τε προϊόντι ἀεὶ συναυξανομένην ἐπιγινώσκειν* ἐδόκουν καὶ τὴν ἐμὴν δύναμιν, ὥστε καὶ τούμῳ γῆρας οὐδεπώποτε ῥησθόμην τῆς ἐμῆς νεότητος ἀσθενέστερον γινόμενον, καὶ οὗτ' ἐπιχειρήσας οὗτ' ἐπιθυμήσας οἶδα ὅτου ῥύχηναι. [...] νῦν δ' ἦν τελευτήσω, καταλείψω μὲν ὑμᾶς, ὧ παῖδες, ζῶντας οὕσπερ ἔδοσαν μοι οἱ θεοὶ γενέσθαι.

(Ξενοφώντος, Κύρου Παιδεία, Η', 6, 8)

* ἐπιγινώσκω = παρατηρῶ, βλέπω

Γ. Αδίδακτο κείμενο για ορθογραφία

(10 μονάδες)

Πλάτωνος, Μένων 8 (D 323)

Δ. Παρατηρήσεις στο αδίδακτο κείμενο

(20 μονάδες)

1. (α) *ἐδόκουν, ἐπιγινώσκειν* :

Να τρέψετε τους πιο πάνω τύπους στον αντίστοιχο τύπο του παρακειμένου.

(1 μονάδα)

(β) *ἔδοσαν, κεκαρπῶσθαι* :

Να γράψετε τους πιο πάνω τύπους στον αντίστοιχο τύπο του ενεστώτα.

(1 μονάδα)

- (γ) *ῥησθόμην* :
Να γράψετε το β' ενικό πρόσωπο σ' όλες τις εγκλίσεις του ίδιου χρόνου.
(2 μονάδες)
- (δ) *πάρεσθιν, λέγειν* :
Να γράψετε τη μετοχή των πιο πάνω τύπων σε χρόνο μέλλοντα, γένος θηλυκό και πτώση γενική ενικού.
(1 μονάδα)
2. *πολλῶν, σαφῶς, εὐδαίμονος* :
Να γράψετε τα παραθετικά των πιο πάνω λέξεων στον ίδιο γραμματικό τύπο.
(3 μονάδες)
3. *παρόντες, πάντα, ἀνδράσι, προϊόντι, δύναμιν, οὐσπερ* :
Να μεταφέρετε τους πιο πάνω τύπους στον αντίθετο αριθμό διατηρώντας το γένος και την πτώση.
(3 μονάδες)
4. *πάντες, τοῦ βίου, περὶ ἐμοῦ, τῆς νεότητος, γιγνώμενον, μοι* :
Να αναγνωρίσετε συντακτικώς τους υπογραμμισμένους τύπους στο αδίδακτο κείμενο.
(3 μονάδες)
5. (α) ... *ἐπεὶ τε ἤβησα*...
(β) ... *ὅτου ἡτύχησα*.
Να αναγνωρίσετε το είδος και τη συντακτική λειτουργία των πιο πάνω προτάσεων.
(2 μονάδες)
6. *Νῦν δ' ἦν τελευτήσω, καταλείψω μὲν ὑμᾶς, ὧ παῖδες, ζῶντας οὐσπερ ἔδοσαν μοι οἱ θεοὶ γενέσθαι*.
Να επισημάνετε τον υποθετικό λόγο που υπάρχει στο πιο πάνω απόσπασμα γράφοντας ολοκληρωμένα τις δύο προτάσεις που αποτελούν την υπόθεση και την απόδοσή του, να τον αναγνωρίσετε (εκφορά, σημασία) και να τον μετατρέψετε, έτσι ώστε να δηλώνει την απλή σκέψη του λέγοντος.
(4 μονάδες)

Ε: Μεταφορά νεοελληνικού κειμένου στα αρχαία ελληνικά (5 μονάδες)

Είναι φανερό ότι κάποιοι από αυτούς που μας κατηγορούν δεν υπακούουν στους νόμους τους οποίους με επιμέλεια θέσπισαν οι πρόγονοί μας. Θεωρώ ότι πρέπει ο καθένας από εμάς με τη θέλησή του να είναι καλός πολίτης, ώστε η πολιτεία να ευημερεί.

II. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ (10 μονάδες)

1. Να επισημάνετε μέσα από το πιο κάτω απόσπασμα ποιο σκοπό εξυπηρετεί η τιμωρία κατά τον Πρωταγόρα και να εξηγήσετε ποια σχέση υπάρχει ανάμεσα στο διδακτό της αρετής και στην επιβολή ποινών.
(4 μονάδες)

Αν θελήσεις αλήθεια, Σωκράτη, να στοχαστείς σε τι αποσκοπεί η τιμωρία των αδικούντων, μόνο του αυτό θα σου αποδείξει ότι ο κόσμος τουλάχιστο πιστεύει ότι η αρετή είναι κάτι που το αποκτά κανείς. Γιατί κανείς δεν τιμωρεί όσους κάνουν το άδικο, έχοντας το νου του σ' αυτό, στο ότι αδίκησαν, και εξαιτίας αυτού, όποιος βέβαια δε ρίχνεται σαν θηρίο στην εκδίκηση, ασυλλόγιστα. Όποιος με σκέψη έρχεται στην τιμωρία, δεν τιμωρεί ένεκα του αδικήματος που έγινε - ό,τι έγινε δεν είναι δυνατό να κάμεις να μην έχει γίνει - αλλά για το μέλλον, για να μην αδικήσει ξανά μήτε αυτός ο ίδιος μήτε άλλος που είδε να τιμωρούν αυτόν. Και όταν σκέπτεται έτσι, σκέπτεται ότι η αρετή διδάσκεται · τιμωρεί λοιπόν για να αποτρέψει από το κακό. Αυτή λοιπόν τη γνώμη έχουν όσοι επιβάλλουν τιμωρίες και στην ιδιωτική και στη δημόσια ζωή · και τιμωρίες και κολασμούς επιβάλλουν και οι άλλοι άνθρωποι σε όσους νομίζουν ότι κάνουν αδικίες, και μάλιστα οι Αθηναίοι, οι συμπολίτες σου · ώστε σύμφωνα με τις σκέψεις αυτές και οι Αθηναίοι είναι από κείνους που πιστεύουν ότι η αρετή διδάσκεται και μαθαίνεται.

Πλάτωνος, *Πρωταγόρας*, ΙΓ' 324a – d

2. α) Σύμφωνα με το πιο κάτω απόσπασμα, το μεγαλείο της Αθήνας σχετίζεται άμεσα με το ρόλο τριών γενεών. Με ποιες χρονικές περιόδους του αθηναϊκού παρελθόντος σχετίζεται η κάθε γενεά χωριστά και ποιο έργο επιτέλεσε η καθεμιά;
(3 μονάδες)

Θ' αρχίσω από τους προγόνους πρώτα · δίκιο γι' αυτούς και μαζί ταιριάζει τέτοιες ώρες να τους δίνουμε την τιμή αυτή της θύμησης. Γιατί έζησαν οι ίδιοι πάντα μια γενιά μετά την άλλη στη χώρα αυτή και με την παλικάριά τους μας την παρέδωσαν ως τώρα λεύτερη. Και αξίζουν και εκείνοι να τους δοξάζουμε και ακόμα πιο πολύ οι πατέρες

μας. Γιατί αυτοί, πάνω σ' εκείνα που δέχτηκαν, απόκτησαν και αφήκαν σε μας τους τωρινούς και όσην ακόμα αρχή έχουμε, όχι χωρίς κόπο. Όσα τέλος έγιναν πέρα από αυτή, αυτά τα μεγαλώσαμε οι ίδιοι εμείς εδώ που βρισκόμαστε λίγο πολύ στην ώριμη ηλικία.

Θουκυδίδου, *Περικλέους Επιτάφιος*, Β' 36

- β) Ένα από τα στοιχεία του αθηναϊκού μεγαλείου που υπερτονίζει ο Περικλής στον επιτάφιο λόγο του είναι η αυτάρκεια πόλης και πολίτη. Πώς η θέση αυτή τεκμηριώνεται στα πιο κάτω αποσπάσματα; (3 μονάδες)

- Όσα τέλος έγιναν πέρα από αυτή, αυτά τα μεγαλώσαμε οι ίδιοι εμείς εδώ που βρισκόμαστε λίγο πολύ στην ώριμη ηλικία ακόμα · φροντίσαμε για την πόλη μας να έχει σε όλα, και για τον πόλεμο και για την ειρήνη, απόλυτην αυτάρκεια.

Θουκυδίδου, *Περικλέους Επιτάφιος*, Β' 36

- Κι ακόμα μας έρχονται, έτσι μεγάλη που είναι η πόλη μας, από την πάσα γη τα πάντα, και φτάνουμε τα αγαθά που γίνονται εδώ να μην τα χαιρόμαστε καθόλου σαν πιο δικά μας απ' ό,τι και των άλλων ανθρώπων.

Θουκυδίδου, *Περικλέους Επιτάφιος*, Β' 38

- Με δυο λόγια λέω πως η πόλη μας στο σύνολό της πρώτα είναι το σχολείο της Ελλάδας · έπειτα ο κάθε άντρας από μας θα μπορούσε, μου φαίνεται, ο ίδιος σ' ένα πλήθος φανερώματα της ζωής και με την πιο μεγάλη ευστροφία μαζί και χάρη να παρουσιάζει τον εαυτό του αυτάρκη.

Θουκυδίδου, *Περικλέους Επιτάφιος*, Β' 41

----- Τ Ε Λ Ο Σ -----